

VERONMAKSAJAIN KESKUSLIITTO RY

LAUSUNTO

8.12.2020

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

trv@eduskunta.fi

LAUSUNTO SÄÄDÖSEHDOTUSTEN VAIKUTUSARVIOINNISTA (O 48/2019 vp)

Seuraavassa esitettävät arviot koskevat erityisesti verolainsäädäntöä sekä muuta kotitalouksiin ja yrityksiin suoraan vaikuttavaa lainsäädäntöä. Lähtökohtana ovat osaltaan valiokunnan teettämän selvityksen ”Miten vaikutusten arviointia voitaisiin parantaa?” havainnot ja ehdotukset, joita arvioidaan käytännön lainsäädäntöhankkeista saatujen kokemusten pohjalta.

Selvityksessä havaittiin, että hallituksen esitysten vaikutusarvioinnissa korostuvat julkistalouteen kohdistuvat vaikutukset sekä vaikutukset viranomaistoimintaan. Yrityksiin ja kotitalouksiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia sekä ympäristö- ja yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioidaan paljon harvemmin lainvalmistelussa. Tämä on nähtävä vaikutusten arvioinnin puutteena hallituksen esityksissä.

Näihin selvityksen havaintoihin ja johtopäätöksiin on yleisellä tasolla helppo yhtyä. Julkisen sektorin ja hallinnon näkökulma on lainvalmistelussa ja vaikutusten arvioinnissa usein ylikorostunut. Vaikutukset kotitalouksiin ja yleisemmin yksityisen sektorin toimijoihin jäävät helposti suhteellisesti liian vähälle huomiolle. Verolakien valmistelussa nämä puutteet ovat olleet havaittavissa jo pitkään, mutta ajan myötä on nähty myös positiivista kehitystä.

Verolakien valmistelussa tärkeä viime vuosien positiivinen kehityssuunta on ollut lausuntojen tai kommenttien säännönmukainen pyytäminen ulkopuolisilta asiantuntijoilta ja keskeisiltä sidosryhmiltä jo hallituksen esitysten luonnosvaiheessa. Varhaisessa vaiheessa annetut lausunnot ja muu yhteydenpito auttavat ministeriötä tuottamaan mahdollisimman viimeistelyjä ja monipuolisesti eri näkökulmista punnittuja lakiesityksiä. Erityisesti vaikutukset yksityisen sektorin toimijoihin on vaikea riittävän kattavasti selvittää pelkästään valtionhallinnon oman asiantuntemuksen pohjalta.

Lausuntojen pyytäminen melko alustavistakin lakiluonnoksista on yksi tärkeä tapa toteuttaa laajaa avoimuutta ja hyvää yhteistyötä, joka on yleinen edellytys laadukkaalle lainvalmistelulle. Näin voidaan parhaimmillaan myös säästää lainvalmistelun resursseja ja välttää tarpeetonta moninkertaista työtä, kun valmisteltavien esitysten ongelmakohtiin ja puutteisiin päästään tarttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Ministeriöiden ja muun valtionhallinnon ulkopuolista asiantuntemusta voidaan hyödyntää lainvalmistelussa luonnollisesti monella muullakin tavalla, kuten työryhmien ja komiteoiden avulla. Tästä on saatu viime vuosina ja vuosikymmeninä runsaasti myönteisiä kokemuksia. On helppo yhtyä selvityksen yleiseen suositukseen työryhmien ja komiteoiden kaltaisten laajempien valmistelukokoonpanojen hyödyntämisestä lainvalmistelussa ja vaikutustenarvioinnissa. Näissä kokoonpanoissa on tärkeää olla riittävästi mukana myös valtionhallinnon ulkopuolista asiantuntemusta.

Yhteenvetona voi todeta, että lakiesitysten laadukas valmistelu ja vaikutusarviointi edellyttävät ministeriöiden ulkopuolisen asiantuntemuksen laajaa ja monipuolista hyödyntämistä koko lainvalmisteluun liittyvän prosessin aikana. Hyvä kumppanuus ja yhteistyö yksityistä sektoria edustavien toimijoiden kanssa on tässä keskeistä. Kotitalouksiin ja yrityksiin kohdistuviin vaikutuksiin liittyvää merkittävää asiantuntemusta ja kokemusta löytyy muun muassa keskeisistä kansalaisia ja yhteisöjä talous- ja veroasioissa palvelevista järjestöistä.

Teemu Lehtinen
Toimitusjohtaja